

Jaunumi rododendru selekcijā

Teksts un foto: **Rihards Kondratovičs, Gunita Riekstiņa**

Iepriekšējais – 2010. gads rododendru selekcijā Latvijā bijis ļoti veiksmīgs.

Žurnāla *Dārzs un Drava* pagājušā gada marta/aprīļa numurā lasītājus iepazīstinājām ar 7 jaunām brīvdabas rododendru šķirnēm, 5 mūžzaļajiem rododendriem: 'VIESTURS', 'SOFIJA', 'EGONS', 'TOMS', 'ANDRIS' un 2 vasarzaļajiem: 'DITA KRENBERGA' un 'RASMA'.

Šai jauno šķirņu saimei 2010. gada decembrī pievienojās vēl 5 mūžzaļo rododendru šķirnes: 'MIKS', 'IMANTS', 'BIRUTA', 'BABĪTES SARKANAIS' un 'TĀLAVIJA'. Līdz ar to Latvijas Universitātes Rododendru selekcijas un izmēģinājumu audzētavas *Babīte* 30. jubilejas gadā apstiprināts un reģistrēts rekordliels jauno šķirņu skaits – 12 šķirnes.

Piedāvājam detalizētus piecu visjaunāko brīvdabas rododendru šķirņu aprakstus:

- 'MIKS' ROD-65,
- 'IMANTS' ROD-66,
- 'BIRUTA' ROD-67,
- 'BABĪTES SARKANAIS' ROD-68,
- 'TĀLAVIJA' ROD-69.

'MIKS'

Vecāki F'Purple Splendour' x m'A. *Silva Ta-rouca*, 1984. gada krustojums, izdalīta 1995. gadā, apstiprināta 2010. gadā. Selekcionārs R. Kondratovičs.

Mūžzaļš rododendrs. Vidēji plati krūmveida, 25-gadīgs, 2,9 m augsts un 2,8 m plats.

Ziedkopa blīva, puslodveidīga, izteikti kupolveida, 14 cm diametrā, ar 16 ziediem.

Ziedi purpurkrāsā, pumpuros iesarkani purpura, atvērti piltuvveida ar 5–6 vainaglapām. Ziedi lieli – 9 cm diametrā, vienkārši (klaji).

Vainaglapu apmales stipri krokotas. Lāsojums zieda iekšpusē spēcīgs, ļoti tumši brūnā krāsā, ko veido punkti, kas nesaplūst.

Ziedkāts 2 cm garš, gaiši zaļā krāsā, saules apgaismotajā pusē sārts, lipīgs, klāts matiņiem.

Kauslapas 6, gaiši zaļas, mazliet iesārtas, viena garākā – 0,3 cm gara.

Putekšņlapas 10–14, baltas, 1,5–2,5 cm garas, pie pamatnes klātas baltiem matiņiem.

Putekšņnīcas baltas.

Auglēcna 3,5 cm gara.

Irbulis balts, **driksna** ķiršu sarkana, **sēklotne** gaiši zaļa, klāta baltiem matiņiem.

Ģeneratīvais galotnes pumpurs eliptisks ar nosmailotu galu.

Zied maija beigās, jūnija sākumā.

Lapas plātne eliptiska, 17 cm gara, 5 cm plata, šķēsgriezumā plakana vai nedaudz izliekta, malas gludas. Vidusdzisla nedaudz iegrimusi. Lapas kāts 2 cm garš. Lapu virspuse tumši zaļa, spīdīga, apakšpuse gaiši zaļa. Jauno lapu virspuse ar nelielu apsarmi. Jaunie dzinumi tumši sarkani.

Šķirnei raksturīgas lielas, kompaktas ziedkopas skaistā purpurkrāsā, ziedi ar izteiksmīgām baltām putekšņlapām, iespaidīgu lāsojumu un krokotām vainaglapu maliņām. Noderīga kā sabiedriskajiem, tā individuālajiem apstādījumiem. Stādāmi grupās vai pa vienam zālienos.

Šķirne ieteicama audzēšanai Latvijas rietumos un centrālajā daļā.

'IMANTS'

Vecāki F 'Purple Splendour' x m 'Elizabeth', 1975. gada krustojums. Izdalīta 1989. gadā. Apstiprināta un reģistrēta 2010. gadā. Selekcionārs R. Kondratovičs.

Mūžzaļš rododendrs. Augums plati krūmveida, 25-gadīgs krūms, 1,8 m augsts un 2,7 m plats.

Ziedkopa blīva, puslodes formas, kupolveida, liela – 17 cm diametrā, ar 15 ziediem.

Ziedi gaiši purpurkrāsā, pumpuros purpurkrāsā, lieli – 9 cm diametrā, atvērti piltuvveida ar 5 vainaglapām, vienkārši. Vainaglapu apmales stipri krokotas. Lāsojums zieda iekšpusē labi izteikts, dzeltenzaļā krāsā.

Ziedkāts 3 cm garš, gaiši zaļā krāsā.

Kauslapas 5, gaiši zaļas.

Putekšņlapas 10, gaiši violetas, 2–4 cm garas.

Putekšņīcas gaiši pelēkas.

Auglēnīca 3,5 cm gara.

Irbulis bāli rožains.

Driksna ķiršsarkana.

Sēklotne zaļa, klāta ar nelielu tūbas slāni.

Ģeneratīvais galotnes pumpurs šauri eliptisks ar atliektiem zvīņlapu galiem.

Zied jūnija sākumā.

Lapas plātne eliptiska, pie pamata nedaudz noapaļota, 14 cm gara, 6 cm plata, šķēsgriezumā plakana vai nedaudz ieliekta. Lapas kāts 2,5 cm garš, plakans, virspusē iesārts. Pieaugušo lapu virspusē tumši zaļa, spīdīga, apakšpusē gaiši zaļa. Jaunie dzinumi gaiši zaļi, jauno lapu virspusē neliela apsarme.

Šķirnei raksturīgas lielas ziedkopas gaiši purpurkrāsā, stingras, tumši zaļas lapas un plats krūms. Stādāmi grupās vai pa vienam zālienos.

Šķirni ieteicams stādīt Latvijas rietumos un centrālajā daļā.

'BIRUTA'

Vecāki F 'Nova Zembla' x m 'Panenka', 1985. gada krustojums. Izdalīta 1995. gadā. Apstiprināta un reģistrēta 2010. gadā. Selekcionārs R. Kondratovičs.

Mūžzaļš rododendrs. Augums plati krūmveida. 25-gadīgs krūms, 3 m augsts, 4 m plats.

Ziedkopa blīva, puslodes formas, kupolveida, liela – 19 cm diametrā, ar 16 ziediem.

Ziedi purpurrožainā krāsā, atvērti piltuvveida ar 5–6 vainaglapām, kas līdz pusei saaugušas. Ziedi lieli – 10 cm diametrā, vienkārši. Vainaglapas ar burzījuma efektu, to apmales gludas. Lāsojums zieda iekšpusē ķiršsarkans, to veido punkti, kas nesaplūst.

Ziedkāts 5 cm garš, salātzaļā krāsā.

Kauslapas 5, trīs no tām 0,1 cm garas, divas 0,2 cm garas.

Putekšņlapas 10, dažāda garuma: 2,5–4,5 cm, vainaglapu krāsā, pie pamata klātas baltiem matiņiem, izliektas uz augšu.

Putekšņīcas dzeltenas.

Auglēnīca 3,5 cm gara.

Irbulis pie pamata gaiši zaļš, gals rožains.

Driksna tumši violeta.

Sēklotne gaiši zaļa, klāta baltiem matiņiem.

Ģeneratīvais galotnes pumpurs eliptisks.

Zied maija beigās, jūnija sākumā.

Lapas plātne eliptiska, 14,5 cm gara, 5,5 cm plata, šķēsgriezumā plakana vai nedaudz ieliekta, malas gludas. Pieaugušo lapu virspusē tumši zaļa, apakšpusē gaiši zaļa. Lapas matētas ar vāju spīdumu. Jaunie dzinumi gaiši zaļi.

Šķirnei raksturīgs liels augums, lieli ziedi, vainaglapas it kā viegli saburzītas, putekšņlapas garas, izliektas. Var stādīt grupās vai pa vienam stādam zālienos.

Šķirne piemērota stādīšanai Latvijas rietumos un centrālajā daļā.

'BABĪTES SARKANAIS'

Vecāki F 'Catawbiense Grandiflorum' x m 'Scandinavia', 1976. gada krustojums. Izdalīta 1993. gadā. Apstiprināta un reģistrēta 2010. gadā. Selekcionārs R. Kondratovičs.

Mūžzaļš rododendrs. Augums plati krūmveida. 10-gadīgi krūmi, 1,6 m augsti un 2 m plati.

Ziedkopa kompakta, izteikti kupolveida, 15 cm diametrā ar 16 ziediem.

Ziedi tumši sarkanā krāsā, ziedpumpuri tumši purpursarkani, atvērti piltuvveida ar 5 iegarenām vainaglapām, kas līdz 1/3 saaugušas. Ziedi lieli – 8–9 cm diametrā, vienkārši (klaji).

Vainaglapu apmales krokotas. Uz augšējās vainaglapas zieda iekšpusē melns lāsojums, ko veido punkti, kas savā starpā nesaplūst.

'TĀLAVIJA'

Ziedkāts 3,5 cm garš, tumši sarkans.
Kauslapas 5, platas, neizteiktas, 0,2 cm garas, tumši sarkanas.
Putekšņlapas 10, tumši sarkanas, 3–5 cm garas, plaši izkārtotas.
Putekšņnīcas gaiši violetas.
Auglēnīca 6 cm gara.
Irbulis tumši sarkans.
Driksna gandrīz melna.
Sēklotne tumši sarkana, klāta ar nelielu baltas tūbas slāni.

Ģeneratīvais galotnes pumpurs konisks.
Zied jūnija sākumā.

Lapas plātne eliptiska, ādaina, grumbulaina, 13 cm gara, 5 cm plata, šķēsgriezumā plakana vai nedaudz ieliekta, malas nedaudz vilņotas, virspuse tumši zaļa, apakšpuse gaiši zaļa. Lapas matētas. Jaunie dzinumi gaiši zaļi. Jauno lapu virspuse ar gaišu apsarmi.

Šķirnei raksturīgas lielas ziedkopas un tumši sarkani ziedi, uz kuru fona ļoti labi izceļas gandrīz balti putekšņmaciņi. Ļoti bargās ziemās cieš ziedpumpuri un lapas.

Nepietiekamās ziemcietības dēļ šķirne piemērota audzēšanai Latvijas rietumdaļā, gar jūras piekrasti. Citviet tā jāpiesedz.

'TĀLAVIJA'

Vecāki F H-75/17 x m 'Marka', 1985. gada krustojums. Izdalīta 1996. gadā, apstiprināta un reģistrēta 2010. gadā. Selekcionārs R. Kondratovičs.

Mūžzaļš rododendrs. Augums šauri krūmveida. 25-gadīgs krūms, 3,1 m augsts un 2,3 m plats.

Ziedkopa samērā irdena, kupolveida, 15 cm diametrā, ar 8–10 ziediem.

Ziedi purpurrozāni, atvērti piltuvveida

ar 5 vainaglapām, kas pie pamata līdz pusei saaugušas. Dažreiz augšējā vainaglapa sašķēlusies 2 vai 3 daļās. Ziedi lieli – 8 cm diametrā, vienkārši (klaji). Vainaglapu apmales krokotas. Uz augšējās vainaglapas zieda iekšpusē spēcīgs, tumši ķiršu sarkans ķīļveida triepums.

Ziedkāts 2,5 cm garš, salātzaļš.

Kauslapas 5, salātzaļas, 0,6 cm garas.

Putekšņlapas 10, rozāinas, īsas: 0,5–1,5 cm.

Putekšņnīcas gandrīz baltas.

Auglēnīca 3,5 cm gara.

Irbulis gaiši rozāins.

Driksna ķiršsarkana.

Sēklotne zaļa.

Ģeneratīvais galotnes pumpurs eliptisks, apakšējo segzviņu gali atliekti.

Zied maija beigās, jūnija sākumā.

Lapas plātne eliptiska, pie pamata noapaļota, galotnē smaila, 17 cm gara, 5,5 cm plata, šķēsgriezumā plakana vai nedaudz izliekta, malas gludas. Pieaugušo lapu virspuse tumši zaļa, apakšpuse ar gaiši brūnganpelēku tūbas slāni. Lapas spīdīgas. Jaunie dzinumi sudrabaini gaiši zaļi. Jauno lapu virspuse ar lipīgu apsarmi.

Šķirnei raksturīgs liels augums, skaisti ziedi purpurrozānā krāsā ar spēcīgu tumši ķiršsarkanu ķīļveida triepumu zieda iekšpusē. Nodevīga individuālo un sabiedrisko apstādījumu izveidošanā.

Šķirne piemērota audzēšanai Latvijas rietumos un centrālajā daļā.

Visas šeit aprakstītās jaunās brīvības rododendru šķirnes ir mūžzaļie rododendri, kas jāaudzē skābā (pH 4,5–5,5), trūdvielām

'BABĪTES SARKANAIS'

Visas jaunās šķirnes pavairojamas tikai veģetatīvi – ar potēšanu, spraudeņiem, meristēmām un noliektņiem.

bagātā, ūdens un gaisa caurlaidīgā augsnē, viegli noēnotā vietā. Veģetācijas periodā šo rododendru stādījumi pietiekamā daudzumā jānodrošina ar ūdeni un barības vielām. Rododendriem augot optimālos apstākļos, līdz šim nav novērota saslimšana ar parazitārajām slimībām un kaitēkļu bojājumi. Spēcīgi augoši augi, ja nepieciešams, veicama krūmu veidošana. Visas jaunās šķirnes pavairojamas tikai veģetatīvi – ar potēšanu, spraudeņiem, meristēmām un noliektņiem.

Līdz ar šīm 5 jaunajām šķirnēm Latvijas Universitātes Rododendru selekcijas un izmēģinājumu audzētavā *Babīte* izveidoto brīvības rododendru šķirņu skaits sasniedzis 69 (33 vasarzaļo rododendru un 36 mūžzaļo rododendru šķirnes). Starptautiskajā rododendru šķirņu reģistrā Anglijas Karaliskajā dārzkopības biedrībā reģistrētas 36 no tām. 📌